SỐ THỨ 1883 — NGÀY THỨ HAI 26 JUIN 1922 — NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

Một năm	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các tháng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: F. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE n° 180

DÉPÔT LÉGAL INDOCHINE — N° 243

ANNONCES
Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m068 de large.
4e page: Une seule insertion. . . . 0$20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Tại làm sao mà người mình lập hội thường hay thủy thành chung tệ?

Ở nước ta bây giờ, ai cũng biết cần phải có lập hội kết xã, thì hợp quần mới sinh sức mạnh, mới kinh doanh được những sự nghiệp lớn, khai-thác được những lợi-nguyên to, trù mưu được những việc công-ích cho xã-hội nhân quần mà xưa nay một tay một chân của từng người, dù thông minh tài trí đến bậc nào, cũng vẫn không sao làm nổi. Cái lý-tưởng ấy nhờ người Đại-pháp sang khai hóa, truyền bá cho ta; mấy năm nay trong nước đã thịnh xướng cái chủ-nghĩa « hợp quần », tâm lý của nhất ban quốc dân mình bây giờ hình như đã khuynh-hướng cả về cái ngọn cờ đoàn-thể; ngày nay một cái hội thành lập, ngày mai đã thấy một cái hội khác thành lập tiếp theo, đằng này phát khởi một cái hội, đằng khác lại thấy phát khởi một cái hội lên liền; nào dân-hội, nào thương-hội, nào vô danh cổ-phần công ty, nào trách nhiệm tập cổ công-ty; tuy chưa được thịnh lắm bằng người Âu-châu, nhưng sinh sau đẻ muộn, mà theo chân nối gót người trước được như thế, kể cũng đã mau thay. Song hội thành lập thì nhiều, người phát khởi hội thì nhiều, mà xem ra hội bền vững được, người chủ-trì được hội cho lâu dài phát-đạt được thì thật ít quá; tựu-trung cũng có một vài cái hội được người chủ-trương đứng-đắn, thì thành hiệu thật cũng thấy hiển-nhiên; kỳ dư thì lập đấy tan đấy, làm rối hỏng rối, thử bấm đốt ngón tay từ lúc nước ta có cái phong-trào lập hội kết xã đến giờ, mười cái hội tưởng có đến chín cái thủy thành chung tệ.

Tại làm sao vậy? bảo rằng người mình chưa có công-tâm công-đức dư? Phải, điều đó cố nhiên là ai cũng phải thú nhận; nhưng trong mười tấm đất thế nào cũng mọc được một bụi cỏ thơm, trong mười nhà ở thế nào cũng có một người trung tín; người mình công-tâm công-đức, dù có kém người Âu Mỹ đi nữa, thì trong một đoàn-thể, há lại chẳng lựa được lấy năm ba người thành-thực cẩn-thận, tinh minh cán-cán, có thể gánh vác được việc chung; huống chi việc lập hội kết xã là một việc mới lạ lúc bắng đầu, mà xem chừng quốc-dân mình cũng cổ-vũ hoan nghênh, thì đủ biết cái bụng cấp công, cái tính thiện quần của người mình không phải là không tốt.

Thôi! phải, tôi biết cái cớ thất bại ấy tại đâu rồi. Nói rằng lập hội kết xã là cốt phải có công-tâm công-đức thì đã hẳn; nhưng ngoài cái công-tâm công-đức của người trong hội, thứ nhất cần phải có pháp-luật, cần phải người trong hội ai cũng hiểu pháp-luật, ai cũng biết giữ pháp-luật, cái đó tức là một thứ nhựa để gắn bó hội cho khỏi tan, một sợi giây để dàng buộc cho khỏi đứt, mà chính cái công-tâm công-đức của người trong hội cũng nhờ đó mới nẩy nở ra được, mới giữ gìn lâu được; vì pháp-luật tức là một vị thần thiêng đủ quyền lực mà giam chế những mưu gian kế giảo, lại là một cây trụ sắt, đủ sức mạnh mà chống đỡ kẻ chất phác ngu ngờ. Kìa như người Âu-Mỹ, không chỗ nào là không có hội, không nghề gì là không lập hội, mà hội nào cũng phát-đạt lâu dài, không phải người Âu Mỹ ai cũng thanh liêm như ông Gi ông Huệ, thánh hiền như ông Khổng ông Nhan cả đâu, chỉ vì những người vào hội không ai là không hiểu pháp-luật, không biết giữ pháp-luật. mà pháp luật lập ra, thuộc về sự lập hội kết xã, rất là hoàn bị tinh mật, kẻ gian ác phải sợ đó mà không dám túng sinh, kẻ hiền lành nắm chắc đó mà không bị lừa gạt, nên hội mới không đến nỗi thủy thành chung tệ, mà người vào hội mới được phần ích lợi, không đến chịu nỗi thiệt thòi. Người mình vào hội, phần nhiều chỉ lấy một cái lòng tốt tán thành công-ích mà vào, thực ra thì có mấy người hiểu pháp-luật lập hội kết xã là thế nào; đã không hiểu thì còn biết đâu mà giữ gian; một vài tên giảo hiệt lợi dụng được cái ngu tối của người vào hội. thiên phương bách kế để lừa gạt người; góp tư-bản thì lợi dụng những giấy biên nhận cổ-phần, có người chưa rõ hội lập ra là theo luật dân-hội hay thương-hội, cổ-phần vô danh công-ty hay trách nhiệm tập cổ công-ty, điều lệ hội chưa biết, người chủ trương việc hội cũng không hay, chỉ nghe lời ngon ngọt mà nhắm mắt ký liều, kẻ giảo hiệt kia đã nắm được chữ ký của mình rồi, tức là lừa được mình mắc họ một món nợ, rồi thì may áo cho họ mặc trừ, đóng giày cho họ đi trừ, đến nỗi nộp thịt nộp rượu cho họ ăn trừ nữa; Ôi! thử hỏi khắp trong thế giới có một cái hội nào cách thu cổ phần như thế bao giờ không? Định điều-lệ thì lợi dụng Pháp văn, người trong hội mười người đến chín người không biết Pháp văn, lúc đưa xem không dịch mà lúc đọc lên cũng không cắt nghĩa, bất kỳ cái hội nào, thử hỏi những người vào hội, mười người liệu có được một người hiểu rõ điều lệ hội không? Bầu chủ nhiệm thì lợi dụng giấy giao quyền, người ở dưới bể, kẻ ở trên rừng, ai cất công mà đi việc hội, hội nào cũng chỉ một vài tên giảo-hiệt là nhiều người biết tên hơn cả, gửi giấy giao quyền thì lại nhè mấy tên đó mà gửi chứ gửi cho ai, một kỳ bầu chủ-nhiệm mà đến ba, bốn trăm cái giấy giao quyền, thì chủ nhiệm lọ là phải bầu mới được, nay thử đem cái tên chủ-nhiệm của một hội nào đó mà hỏi những người có giấy bầu làm chủ-nhiệm, xem có ai biết cái nhân-phẩm ông chủ-nhiệm ấy thế nào không? Thậm chí đặt hội-đồng kiểm-soát, mà hội-đồng kiểm-soát suốt năm cũng không từng biết công việc hành động của chủ-nhiệm hội thế nào, sổ nhật ký không làm, tiền thu chi không đúng. mà hội-đồng kiểm soát hà-tằng biết một ly; tờ báo cáo của hội-đồng kiểm-soát kỳ hội đồng thường-niên cũng tự tay tư-nhân của chủ-nhiệm hội làm ra mà hội-đồng kiểm soát chỉ biết ký một chữ tên là xong chuyện; họp đại-hội đồng, mà lời tranh nghị không biên ngay vào biên bản, trong biên bản chỉ để mấy tờ giấy trắng, lấy ký những tên có mặt, gọi là hội đồng quyết nghị, mà kỳ thực cũng tự một vài tên giảo hiệt muốn định thế nào thì biên vào biên-bản sau khi hội-đồng đã giải tán. Theo luật thì hội buôn phải các cổ đông đều đóng một phần tư mới tuyên bá hội thành lập được, muốn tuyên-bá hội thành lập mà lấy số tiền của những cổ-đông đóng toàn số hay bán số san sẻ cho những cổ đông chưa đóng một phần tư để trình tòa trước ba; theo luật thì mỗi người trong hội chỉ được nhận 50 cái giấy giao quyền; muốn được đa số về phần mình, mà lấy giấy giao quyền thật nhiều, mình nhận 50. còn dư lại chia cho đồng đảng; những sự làm trái pháp luật đến như thế, mà người vào hội cũng không ai xét ra cả, thì người mình còn hiểu pháp luật là cái gì, còn biết giữ pháp-luật là cái gì? Không trách rằng lập hội phá hội, phần nhiều chỉ tự một vài tên giảo hiệt vũ-lộng đồng nhân, mà hội-xã nước ta không được mấy cái là khỏi thủy thành chung tệ vậy. T.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 22 Juin 1922

Việc nước Nga

Cứ như lời báo *Times* thì tháng sau binh gia của chánh-phủ Quá-kích sẽ tập trận tại miền Smolensk và miền Kiew. Nghe đâu hội đồng tài-chánh phản-đối việc ấy và phản đối cả việc Trosky dự tính sự tập trận trong hạt Ukraine, và trong bể Baltique nữa.

Viên phóng-sự của nhà báo *Temps* thì nói rằng chánh-phủ Xô-viết định giảm binh số xuống 50%.

Nước Yougoslavie và nước Tchécoslovaquie

M. Pachitch sẽ đi Prague để trao đổi chữ ký về việc gia hạn bản binh-vụ giao-ước của hai nước Yougoslavie và nước Tchécoslovaquie. Có quan Vassitch là Binh bộ thượng thư cùng đi với ông.

Việc nước Lỗ-mã-ni

Hạ nghị viện đã ưng chuẩn bản án-văn của tài chính bộ thượng-thư cho phép chánh-phủ mộ một trái-khoản nhiều nhất là 35 triệu rưỡi livres sterlings để chi vào các trái đơn của ngân-khố nước Lỗ-mã-ni tại ngoại-quốc, và một trái-khoản là hai triệu rưỡi để đặt ở Londres một kho tiền chi vào việc hối đoái.

Bordeaux, ngày 23 Juin 1922

Việc nước Anh

Trong khi thống-chế Wilson trở về nhà ở Londres, có hai đứa cầm súng bắn thống chế chết. Hai đứa ấy đã bị bắt. Có lẽ hai đứa về đảng *Sinfeinners* ở Irlande.

Quan Giám-quốc Millerand, quan thủ-tướng Poincaré, và quan thống-chế Foch có điện sang chia buồn với gia-quyến thống-chế. Quan thống-chế Foch sẽ sang nước Anh đưa đám.

Hội-đồng các quan sứ-thần

Hội-đồng các quan sứ-thần đã định quyết xong về bức thư của hội-đồng sẽ gửi cho nước Đức để phản đối bài diễn thuyết đọc tại nghị-viện nước Đức về việc đem nước Áo sáp nhập nước Đức.

Việc nước Đức

Hội đồng quốc nghị nước Đức đã ưng chuẩn bản giao ước Rapallo.

Hội-đồng tài-chính của nghị-viện nước Đức ưng chuẩn lời khởi-nghị của đảng Nhân-dân xin định trái-khoản cưỡng bách là sáu mươi nghìn triệu *marks papier*. Trước kia đảng Xã-hội định số ấy là 75 nghìn triệu *marks papier*.

Tòa Nội-các nước Đức đã ưng chuẩn bản dự án về việc thi-hành các bản giao-ước về xứ Haute Silésie.

Bordeaux, ngày 24 Juin 1922

Kỳ hạn đi lính

Thứ-dân nghị viện đã ưng chuẩn bản luật định kỳ hạn đi lính là 18 tháng.

Số phiếu ưng chuẩn là 340 phiếu, số phiếu không ưng thuận chỉ có 258 cái mà thôi.

Việc nước Nga

Có tin rằng Tchitchérine có báo cho các đại biểu nước Ý biết rằng không chắc chánh-phủ Xô-viết có ưng chuẩn bản giao-ước Ý-Nga hay không. M. Litovinoff, tổng-trưởng phái-bộ ở La Haye có nói với nhà báo *Isvestia* nhiều việc. Về khoản tiền các nước cấp trợ cho nước Nga, ông có nói rằng: Nếu các nước có yêu cầu nhiều khoản nặng nề quá thì chánh-phủ Xô-viết cũng không cần đến nữa. Ông lại nói các nước sẽ phải công-nhận cái tối thượng-quyền của chánh-phủ Xô-viết tại nước Nga.

Quốc trái Đại pháp: 3%. 57.75. — 4% 1918 62.80 — 5%. 1915-1916 76.90. — 5%. 1920 90.15. — 6%. 1920 89.25.

Bordeaux, ngày 25 Juin 1922

Việc nước Đức

M. Rathenau là ngoại vụ bộ thượng-thư nước Đức bị giết ngày thứ bảy mới rồi ở Berlin. Trước kia MM. Liebknecht, Kurt và Erzberger bị giết, nay đến lượt M. Rathenau. Kẻ hành thích đi ô-tô mà bắn, nên khi bắn xong đã trốn mất.

Tại Thứ dân nghị-viện

Trong quan báo Đại-Pháp có thuật việc trong kỳ hội nghị ngày 23 Juin mới rồi, M. Outrey giục quan Tài-chính bộ thượng-thư để trình nghị-viện trước khi nghỉ hè hai cái vấn-đề sau này: 1· Việc cứu vớt nhà Thực-nghiệp ngân hàng; 2· Việc gia hạn cái đặc-quyền của nhà Đông-pháp ngân-hàng. Quan Tài-chính bộ thượng-thư xin nghị-viện định đến tuần lễ sau thì sẽ bàn đến lời chất vấn ấy, vì ngài mong rằng từ nay đến đấy, cuộc điều đình về việc cứu vớt nhà Thực-nghiệp ngân-hàng sẽ thành công. Còn như bản dự án về việc gia hạn cái đặc-quyền của nhà Đông pháp ngân hàng, thì trước một hạn tám ngày sẽ đệ trình nghị-viện. Sau nghị-viện quyết nghị rằng ngày 30 Juin này thì sẽ bàn đến lời chất-vấn về các vấn-đề ấy.

Khoản chi tiêu về các đạo quân miền Đông-âu

Tại Thứ-dân nghị-viện đã bàn về cái vấn đề xứ Syrie. M. Bokanowsky, là dự thẩm viên của hội-đồng Tài chính, có xin giảm đạo trú-binh tại miền Đông âu xuống làm hai vạn người, chứ không để ba vạn rưỡi người như nay nữa.

Quan Poincaré đáp lại rằng, dù ở xứ Syrie dù ở xứ khác nước Pháp cũng cần phải tiết kiệm, nhưng ở xứ Syrie là nơi có nhiều chủng tộc khác nhau, vậy hễ cuộc hòa bình với nước Thổ chưa được nhất định, nước Pháp còn phải cần có quan chức và quân lính ở xứ ấy. Ngài lại nói rằng hiện nay việc ấy ngài chưa có thể quyết nghị được, vậy ngài xin nghị viện ưng chuẩn số dự toán các khoản chi tiêu về xứ ấy. Sau nghị viện ưng chuẩn số chi-tiêu về xứ ấy cộng là mười triệu quan.

Việc nước Áo

Hội đồng thành-phố thành Vienne đã tặng Hallier phu-nhân cái bội-tinh Salvator, để cảm tạ những công việc của phu-nhân giúp về việc phúc-đức. Nguyên phu-nhân là hội-trưởng hội Cứu-trợ các gia-quyến ở Vienne. Phu nhân cứu được hơn ba vạn gia quyến cùng khổ, và lập được một cái bệnh viện để chữa những con trẻ phải bệnh ốm yếu.

Cuộc Đấu xảo Marseille

Quan Giám-quốc Millerand ở Phi-châu về, đến thăm trường Đấu-xảo Marseille

Thành-phố Marseille xưa nay vẫn là nơi náo-nhiệt, vì cuộc Đấu-xảo thuộc-địa này lại sinh náo-nhiệt thêm, mà ngày thứ bảy 7 mai vì việc nghênh-tiếp quan Giám-quốc Millerand ở Phi-châu về lại thêm náo-nhiệt lắm nữa.

Mới hai giờ chiều, ở bến tàu người đứng đã đông nghịt. Đến 3 giờ thì các đạo quân lính ra xếp hàng để bồng súng chào. Người đến xem lúc bấy giờ lại đông nữa. Trời nắng chang chang cũng gần bằng nắng tháng ba bên Đông-Pháp. các bà đầm đều phải giương ô lên hết. Người mỗi phút lại mỗi đông thêm, đâu cũng có. các gốc cây, trên tường, các cửa sổ các mái nhà, đâu cũng thấy đầu người nhô lên, trông như thể những lớp sóng người vậy. Xe ô-tô, xe ngựa các quan chức sở tại dần dần kéo đến.

Lúc tàu gần ghé bến thì tiếng súng đại-bác nổ một chiếc phi đĩnh bay từ từ ở trên nóc các nhà phố Saint Jean, chuông các nhà thờ lắc luôn mấy hồi, còi các tàu thủy cũng rúc vang trong không khí.

Tàu tới bến, chỉ có các quan thượng thư, quan quận-trưởng, quan xã-trưởng, quan chánh Hội-đồng trong quận được xuống đón tận nơi mà thôi.

Các nhà chụp ảnh đều sắp sửa kính, các nhà phóng-sự báo-quán rút giấy biên, các nhà chụp ảnh xi-nê-ma tranh nhau mà lấy chỗ tốt.

Tàu *Amiral-Sénès* vừa tới bến thì các phóng-ngư lôi đi kèm đều đậu cả hai bên, trông thật là uy nghi long-trọng. Tiếng kèn *Marseillaise* tiếng tung hô, tiếng chuông nhà thờ tiếng còi tàu thủy, tiếng súng đại bác tiếng vỗ tay vang rầm cả thành-phố.

Quan Giám-quốc từ từ bước lên, bên hữu có quan quận-trưởng, bên tả có quan xã-trưởng, cất mũ chào lại cái tiếng tung hô của công-chúng, rồi ngài lên xe tứ mã cùng với quan Thượng-thư Nội-vụ, quan xã-trưởng Marseille, quan thủy-quân đô-đốc mà về dinh quan Quận-trưởng. Người xem đứng hai bên vệ đường rất có trật-tự, trên mái nhà, trên mái hiên, đâu đâu cũng có người. Học-sinh các trường kể hàng nghìn con trai con gái đều phất cờ chào mừng. Quan Giám-quốc có hôn mấy cô bé đem hoa dâng ngài.

Các quan chức và các thân-hào trong thành-phố đều đến nghênh-tiếp ngài tại dinh quận-trưởng.

Tối hôm ấy, ngài xơi cơm tại lầu Ngân thị (Palais de la Bourse) là tiệc của thành-phố Marseille và Phòng thương mại sở-tại mời.

Buổi sáng hôm sau, ngài đi thăm Hội đồng hàng quận, thăm dinh xã trưởng, nhà thương Conception, và ngài xơi cơm sáng tại dinh quan Quận trưởng.

Khi quan Giám quốc Millerand mới tới cửa trường Đấu-xảo thì có quan Thượng-thư Sarraut, quan tổng ủy-viên Artaud, quan phó ủy-viên Loisy, và các quan chức ở trường Đấu-xảo ra nghênh-tiếp.

Thoạt tiên ngài vào ngay lầu đấu-xảo của bộ thuộc-địa, rồi đến lầu xứ Algérie.

Vào đến lầu Đông-pháp (ảnh đã đăng trong báo số thứ sáu trước) thì quan Giám-quốc có ý xem kỹ nhất ở lầu Đế thiên Đế-thích. Trên bực thang lên lầu thì có mấy bọn nữ-nhạc Cao-mên đứng hai bên. Lính khố-xanh của ta bồng súng chào, kèn thổi *aux champs*. Quan Giám quốc lấy làm đẹp ý lắm. Trong lầu Đông-pháp thì có quan Tổng ủy-viên Guesde của xứ Đông-pháp và quan Giám-đốc Học-chính Gourdon dẫn đường để quan Giám-quốc đi coi. Ngài thấy Đông pháp có nhiều cảnh tráng lệ như vậy thì lấy làm ngợi khen lắm! Rồi ngài đi xem hết các khu của Afrique équatoriale, Cameroun, vân vân. Lúc các ngài qua phố Annam thì M. Khoan fils và M. Hà quang-Oánh có dâng quan Giám-quốc bức thêu hồ Hoàn-kiếm và dâng quan Thượng-thư Sarraut một bức thêu cảnh nhà-quê tát nước. Các ngài lấy làm ngợi khen lắm. Quan Millerand vào đến Lâu đài (Grand Palais) thì có quan Thượng-thư Sarraut và quan chức trong tòa Đấu xảo ra nghênh tiếp rất long-trọng. Khi ngài vào ngồi ghế giữa, chung quanh có các quan Artaud Sarraut Dior thì các quí-khách có giấy mời đến xem đều tung-hô. hết.

M Artaud là tổng ủy viên cuộc Đấu-xảo có đọc một bài diễn-văn nói về những sản vật của thuộc địa và những công việc của thuộc-địa đã giúp cho Đại-pháp là thế nào. Quan Giám-quốc đáp lại mấy lời nói về sự ích-lợi cuộc đấu-xảo là thế nào, nhất là sau cuộc chiến tranh vừa qua.

Trong bài diễn-văn của ngài về đoạn cuối ngài có nói rằng:

« Các thuộc-địa đã vì nước Pháp mà tốn bao nhiêu máu đào, bao nhiêu tài-sản thì một ngày kia sẽ có sử sách biên chép tinh tường, nhưng hiện bây giờ chúng ta cũng biết cái phần ơn nghĩa của ta đối với dân bản-thổ ở các thuộc địa là thế nào. Các dân ấy chúng ta chưa hề — mà sau này cũng không bao giờ — coi như là những chủng tộc bề dưới. Không những thế mà thôi, chúng ta lại coi dân thuộc-địa như là những người đồng bội, cùng với chúng ta làm chung một việc thì chúng ta lấy làm vui sướng và vinh hiển vô cùng.

Đoạn rồi, quan Giám-quốc lại đi xem các lầu khác trong trường Đấu-xảo

Tối hôm ấy quan Giám-quốc xơi cơm tại phòng lớn lầu Michelet, trần thiết mĩ-lệ vô cùng. Bữa tiệc lớn ấy có gần 700 vị đến dự. Ở bàn chính giữa, quan Giám-quốc ngồi, chung quanh thì có quan Thượng-thư Sarraut, quan nghị-viên Artaud Tổng ủy viên trường Đấu-xảo; các quan thượng-thư bộ Binh, bộ Nội-vụ, bộ Nông-phố; quan thượng nghị-viên Flaissières, xã-trưởng Marseille cùng các quan tổng ủy-viên các lầu các xứ.

Các đại-biểu Annam ta được cái danh-dự dự tiệc mừng quan Giám quốc bữa đó thì có MM. Lương-khắc-Ninh đại-biểu xứ Nam-kỳ, Vi-văn Định tuần-phủ Cao-bằng và bản-quán chủ-nhiệm Nguyễn-văn-Vĩnh, đại-biểu Hội-đồng Tư-vấn Bắc-kỳ.

Trong khi tiệc thì có phường nhạc của trường Đấu-xảo thổi liên hồi.

Lúc dọn rượu champagne thì chủ-tịch là quan Artaud tổng ủy-viên cuộc Đấu-xảo có đọc một bài diễn-văn kể lịch-sử cuộc đấu-xảo này.

Rồi đến quan Thượng-thư Sarraut đọc một bài ngợi khen cuộc Đấu-xảo thuộc-địa cùng những nhà đã có công về việc ấy, ý-tưởng với văn chương thật là hùng hồn, cũng như những bài diễn-văn mà ta vẫn được nghe ngài đọc tại Đông-Pháp xưa nay vậy.

Cứ như chương-trình bữa tiệc đó thì quan Giám-quốc Millerand không có bài diễn-văn, nhưng khi quan Sarraut đọc xong thì ngài cũng đứng lên mà nói mấy lời đại khái như sau này:

Cái chương-trình về cuộc hành-trình của tôi trong ba mươi chín hôm

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rofilms của Cornell

nay vẫn chăm chép theo đúng từng phút một.Cứ như chương-trình ấy thì buổi hôm nay chỉ có hai bài diễn văn rất hùng-hồn mà các ngài vừa mới vỗ tay ngợi khen đó. Vậy tôi không muốn đổi lại cái chương-trình đó, mà cũng không muốn đọc hai bài diễn-văn. Song le trước khi ở bàn này đi, chưa trả xong một cái nợ, mà cũng không phải là nợ riêng của một mình tôi, thì tôi hãy còn ăn hận lắm.Cho được trả xong cái nợ đó thì tôi chỉ xin nối lời vào những lời cảm-tạ của quan Albert Sarraut vừa diễn xong đó.

Các ngài vỗ tay ban nãy là để biểu đồng tình với quan Thượng-thư thuộc-địa về việc ngợi khen công-nghiệp của quan Tổng ủy-viên Artaud cùng các viên chức giúp việc ngài.

Nay tôi xin phép các ngài thêm một vài lời vào trong cái sổ các nhà đã làm nên cái công-nghiệp tốt đẹp này là tên quan Albert Sarraut người trước làm Toàn-quyền Đông-Pháp và hiện sung chức Thượng thư thuộc địa đã ba năm nay.

Vậy tôi nâng cốc rượu mà mừng cuộc đấu-xảo thuộc-địa Marseille được cái kết quả xán lạn và mừng hết thảy các nhà có công dự một phần vào cuộc ấy.

Cử tọa vỗ tay hồi lâu, quan Giám-quốc cũng các quan theo hầu đi ra sân lầu Đông-Pháp để thưởng giám cuộc hội bao đêm. Các lầu các xứ đèn điện sáng rực hơn ban ngày, nhất là ở lầu Đông-Pháp thắp những ngọn đèn 6.000 bougies.

Buổi hôm ấy có mở cuộc hát bội Annam và cuộc ca-vũ của một bọn nhạc Cao-miên và Ai-lao. Quan Giám-quốc thấy những cảnh nguy-nga trước sở của Đông-Pháp mà phải khen luôn rằng « Paong cảnh mĩ lệ làm sao ! »

Quá 10 giờ thì quan Giám-quốc ở trường đấu-xảo trở về nghỉ tại dinh quan Quận-trưởng, hơn sáu nghìn người ở trong trường Đấu-xảo cũng đã đua tung bỏ ngài một cách rất qui mến.

X.

Hoàng-thượng tại Paris

(*Lược dịch lời điện báo bằng chữ Pháp*)

Ngày 24 Juin

Hoàng-thượng đã tới Paris. Quan đại-biểu quan Giám-quốc Millerand có ra nghênh tiếp Hoàng-thượng.

Ngày 25 Juin

Hoàng-thượng đã đến yết kiến quan Giám-quốc Millerand tại điện Elysée. Hoàng-thượng thương thuyết với quan Giám-quốc cả thảy hai mươi phút. Các quan bộ-giá cũng theo Hoàng-thượng đến điện Elysée.

Sau khi Hoàng-thượng đến yết kiến quan Giám-quốc thì Hoàng-thượng có đặt trên phần-mộ người tử-sĩ vô danh một cành lá liễu, và một cái biển. Lúc bấy giờ công chúng đến xem đông lắm. Sau Hoàng-thượng lại đặt một cái khay lớn bằng bạc có giát mấy chữ vàng nghĩa như sau này : « Vinh thay linh-hồn người anh-hùng nghĩa sĩ ! » và lại có cả thầy tự Hoàng-thượng châu phê nữa.

Đoạn Hoàng-thượng ngự đến tòa Xã-trưởng.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Cạnh-tranh và tật-đố khác nhau thế nào ?

Cũng thể một giống mặt to tai lớn sao lại có người hữu-tài kẻ vô tài, người hữu năng kẻ vô năng khác nhau ? Kẻ vô tài yên phận vô tài, kẻ vô năng yên phận vô năng, chợ nên kẻ hữu tài hữu năng mới được thể hồng bách ở đời. Những kẻ được thể hồng bách ở đời ấy tưởng có ít thôi. Thử lấy số ít người mà so sánh với số nhiều người. Cái số ít người này thấy cái số nhiều người kia khó lòng theo kịp được mình thì có ý tự thoải và tự trở. Vì thế sự cạnh-tranh ở đời mới hiếm. Cái số đông người kia thấy số ít người nọ tài giỏi hơn đời thì sinh lòng ghen ghét. Vì thế tật-đố mới phát hiện ra nhiều

Bọn vô thức-giả tưởng cạnh-tranh tức là tật-đố, tật đố tức là cạnh-tranh mới đem hồn hợp làm một. Chứ nào có hiểu cạnh tranh tật-đố hai đường vốn tự có cái dị điểm khác nhau đâu. Người có hoài bão tấm lòng cạnh-tranh thấy tài năng mình kém người thì tự nghĩ lấy làm xấu hổ. Hăng hái phấn phát cố làm sao cho tài năng cho bằng người. Kẻ tài năng thấy kẻ vô tài năng theo mình cấp quá, sợ tài năng mình lại lại ở sau người chăng, tất phải cố gắng lên trước. Cũng bởi đó bọn tài năng ta lại gặp ta để cùng nhau đua tri chọi tài trên con đường tiến-hóa, mà đến cả bọn vô tài năng cũng được tiếp kẻ có tài năng để cùng nhau chen vai thích cánh trên con đường cạnh-tranh. Thành ra đã tài năng lại tài năng thêm, mà vô tài năng cũng thành tài năng. Lòng cạnh-tranh sở-dĩ lợi dụng được như thế.

Người có hoài-bão tấm lòng tật-đố cũng tự tri tài năng mình không bằng người, và yên trí rằng tài năng người mình không sao theo kịp được. Thoạt mới nghĩ tôi còn khen, sau nghĩ lại thì lấy làm oán hận. Khen người có tài năng mà giận mình không có. Nhất định hay hoại cái tài năng của người đi người cũng vô ích nâng mình vậy, song tấm lòng tự nguyện của mình chưa được thỏa mãn, thì lại đem tài năng của người mà hủy nữa, khiến cho kẻ tài năng không phát triển được cái tài năng của mình rồi mới khoái chí được. Kẻ tài năng kia tự nhiên vô cớ bị giảm phá mất cả tài năng thì lấy cái đó làm cầm tức, hoặc có khi đối với kẻ vô tài năng nào là thù nghịch. Lòng tật đố so-sỉ đến hại quần như thế.

Nói tóm lại, cạnh tranh tức là tự khí. Cạnh-tranh là có chí hơn người. Tật-đố đã sẵn lòng ghét người. Bởi cạnh-tranh mà sinh ra phấn tâm tráng chí, nhỏ thì biết độc-lập, lớn thì biết yêu nước yêu nhà. Tâm thuật sang rỡ như thế cũng khá biết. Bởi tật-đố như thế mà sinh ra tham tâm thực vọng, gian tà ta lang tâm, mưng thì là khuyến tâm. Tâm thuật ác liệt như thế cũng khá biết. Cao nên bỏ có cạnh-tranh thì tất không có tật-đố, mà bỏ có tật-đố thì tất không có cạnh-tranh. Hai đường chỉ tương phản mà không tương-dung chút nào. Ta rất lấy làm thương tâm vì quốc-dân nhiều người có lòng tật-đố mà ít người có lòng cạnh-tranh. Đến cả những người sinh từ chi giao cũng có kẻ ganh nhau vì chút hơi đồng mà chẳng hoài cố đến đại cự. Nước suy nhà đổ mà cứ điềm nhiên tọa thị. Than ôi ! những đường đường đường nam tử phải có thì khí to tát. Việc mưu đồ phú quí thì khá nhưng người lâm trước mà việc du luyện tài năng thì phải làm trước người. Dám cạnh-tranh chớ không dám tật-đố. Như thế mới ngõ hầu đủ tư cách làm dân một nước mới văn-minh.

H. Đ Chương

Dư luận Nam-kỳ

Cải tệ trong làng

Khai sanh, khai tử và hôn thú

Thuở xưa, tức là buổi cựu-trào, phép quan làng chẳng hay buộc dân về sự khai sinh, khai tử và hôn-thú ; nên dân bản xứ không hay cần mẫn đến điều, sơn đường chẳng có chi quan hệ về sau cho mình tất cả. Bởi có, dân bản-xứ đã có thói quen chẳng kể đến khai sinh, khai tử và hôn-thú ra gì. Cho đến khi Chính-phủ Langsa buộc chặt về mấy khoản ấy, người Annam cũng còn xem làm thường ; lại nghĩ cho bất quá là vì việc đặt điều việc nước, Chánh-phủ buộc vậy đặng mỗi năm tu bổ, cho biết số dân đó thôi, chớ cũng chưa thấy chỉ gọi là có phần can thiệp đến việc nhà mình. Nên chi, đến ngày nay, bộ sanh bộ tử và hôn thú trong xứ cũng chưa chỉnh-đốn đặng, nhất là bộ làng lại càng lộn xộn bơn nữa. Không những, dẫu vì thói quen nên chẳng kể, vì chưa thấy biết đến điều quan hệ, nên còn hầy bơ-thờ mà thôi, dẫu rằng phép quan luật nước truyền dạy hẳn hoi và định phạt hình phạt về những người vi phép ; cho đến một viên Chánh-lục bộ là chức cũng chưa chỉnh-đốn đặng, nhất là bộ làng lại càng lộn xộn bơn nữa. Không những, dẫu vì thói quen nên chẳng kể, vì chưa thấy biết đến điều quan hệ, nên còn hầy bơ-thờ mà thôi, dẫu rằng phép quan luật nước truyền dạy hẳn hoi và định phạt hình phạt về những người vi phép ; cho đến một viên Chánh-lục bộ là chức

— thì thôi lúc, đối với hương đảng rất nhỏ-nhen thấp-hèn, mà đối với nha-thự rất cao sang trọng đại — cũng chưa biết mình là ai, tức là chưa rõ danh phận mình là ai, chưa rõ phận trách nhiệm của mình lớn lao là bao cả, nên cũng xem việc khai tử, khai sanh và hôn thú làm thường không hay cần thận ; chắp bộ bỏ danh mà làm tuồng như, vì phép quan lệ làng buộc, mà phải làm cho có chừng, chớ trong trái ai trối thây. ai nói gì mặc kệ, chẳng trong việc so-sót sai-lầm của mình làm có quan hệ gì với nước, với dân và với mình mà e hận hoạn.

Bởi các cớ ấy, trong làng tuy có nhà làng, có phòng việc, là nơi để cho chức việc làng nhóm mà làm việc, mà nếu chẳng phải nhằm ngày của chức việc làng nhóm lệ, thì không khi nào đến đó mà gặp đặng mặt làng ; muốn gặp, phải tìm đến nhà, mà hầy còn e, may thì gặp, rủi chẳng không chắc là đặng gặp. Hễ đến nhằm lúc Chánh-lục bộ mắc đi ruộng, đi vườn, đi chợ, đi bốn, thì thôi, dẫu có ngồi đợi cả ngày cũng chưa thấy mặt. Có khi tìm đến đôi ba lần, mất cả đôi ba ngày, cũng chưa đặng gặp. Ấy là cớ trắc trở về sự gặp gỡ của làng với dân đó !

Khai sanh

Làm ra, nhà có sanh con muốn tìm đến Lục-bộ mà khai sanh theo phép, tới nhà Lục bộ đôi ba lần chưa khai đặng. Người đi khai ngã lòng, muốn bỏ qua. Tức thì sự nghĩ sai rằng không khai không quan hệ gì, không hậu hoạn gì, nó lại đòi thêm vào mà giục ý người bỏ luôn ; không đi tìm đến nữa mà khai. Bỏ ngày này qua, ngày khác qua, bỏa ra không có khai theo phép. Có kẻ biết sợ phép quan lệ làng, tìm không gặp Lục-bộ chẳng dám bỏ qua, để tiền lại cho vợ hay là con của Lục-bộ dặn khi nào Lục-bộ về nói lại. Có khi vợ con của Lục-bộ quên nói lại, hoặc có nói lại mà quên lên bạ nào đó, tế ra cũng như không ; kẻ khác để tiền và để giấy lại cậy trao cho Lục-bộ coi mà làm giùm song lúc mắc tay, Lục-bộ coi rồi tính bỏ đẹp lại đó, chiều tối bay là mai sáng gì rồi sẽ làm ; chẳng để rồi bỏ rơi mất giấy. Đi lại rồi cũng bỏ qua ; bởi Lục-bộ không rõ trách-nhiệm mình, không có điều chi quan hệ, nên không cần kíp quan lệ làng.

Tóm lại, vì Lục bộ và chủ-khai, ngoài trừ luật hình buộc tội vạ, cả hai đàng chẳng ai để cái khai-sanh là một tờ giấy có quan hệ lớn với tương lai của bé con vì phép nước buộc đầu đi học đầu đi thi, không có khai-sanh thì không được. Dường ấy chẳng là thiệt cho bé-con cả đời chăn dơi sao ? Như nói có thể lực, sau còn có thể đến tòa xô đơn mà xin lập khai-sanh cho con ; còn như nhà không thể lực mới sao ? Chẳng phải tình sao cho con chớ ! Ấy là cớ trong trẹo hậy bọ đó. Trong làng thường thấy bộ cần đứa nầy trong qua đứa kia, làm ra Ôi là con tên Mít mà trong khai-sanh lại là tên Ót con của Gừng ; họ Lê đổi ra họ Nguyễn. Một điều quan hệ lớn hơn hết cho phận trẻ về sau là khi phân chia, tranh giành gia tài. Nhà đông anh em, cha mẹ khuất rồi, vì gia tài mà chẳng thuận nhau, sanh việc khiện thưa tới tòa ; đứa bé không có khai-sanh thì dù quan xét tòng-chi ra không có nó. Nếu anh em có nghịch mà chẳng chịu nhìn nhau là đồng-bào thì mới sao ? ... có phải là rối cho phận nó chăng ? Nếu nó có đủ sức mà làm ra mình bạch, nghĩa là làm ra đã bằng cớ cho quan chịu nhận nó là con nhà ấy, thì khó dễ cho nó là bao nhiêu, chẳng cần gì sanh, cho lắm tuồng không quan hệ gì mà có qua để sau dẫu không bị luật tòa phạt về tội vi phép nước, thì cũng rối cho thân phận trẻ. Dầu trẻ ấy, nhiều hạn chẳng học-hành thi-cử chi, không tranh giành gia tài sự nghiệp gì với ai, thì cũng ra một tên dân bình-thường, vì không bộ, không nhập vào làng nào rất cả.

Phận làm Lục-bộ, để đẹp lại sau sẽ nói. Hầy giờ để nói qua việc khai tử.

(Còn nữa)

L. T. T. V.

B. L. T.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đến hỏi báo-quán, thì cho biết cái số in ở từ giấy gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quảng cáo ấy, để cho người làm đề tìm kiếm. Xin các ngài thường hay kỳ tên vấn tắt, hoặc thêm quê, không sao đọc được, không ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 25 Juin này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 6 f. 60 và 6 f. 65 kể từ ngày 26 Juin này.

Tin tàu. — Tàu *Lieutenant de la Tour* ở Alexandrie đến có chở một tòi thư-tín ở Singapore đã tới Ô-cấp ngày 25 Juin hồi 3 giờ.

Tàu *Amiral Pontz* ở Pháp đến đã tới Ô-cấp ngày 26 Juin hồi 23 giờ. Tàu ấy không mang thư tín.

Quan chánh đốc-học Trung kỳ — M Patris Charles là giáo-sư hạng nhì bực đệ nhị cấp, tòng-sự tại trường Trung-học nay bổ chức quyền quan Khâm-sứ Trung kỳ, tạm sung chức chánh-đốc học bực đệ nhất cấp, thay M. Deletie về Pháp nghỉ.

Trường Sư-phạm nữ giáo sư. — Mme Brachet, giáo-sư thượng hạng bực đệ nhị cấp, nay kiêm chức đốc-học trường Sư-phạm nữ giáo-sư An nam ở Hanoi thay Mme Changaneau.

Cái ấn của Hội-đồng đề hình tỉnh Lạng-sơn. — Cái ấn của Hội-đồng đề hình thứ nhất tại Lạng-sơn kết tên Ng.-đình-Liên phải xử tử mà tên ấy xin chống án thì nay Hội-đồng thứ hai cũng nọp tại Lạng-sơn để xử tên ấy phải phát lực chung thân ở trong một hạt có hèo lẩy chung quanh. Tên Liên lại muốn xin chống án lần nữa tại Hội-đồng Hà-nội.

SẮP ĐƯỢC XUẤT BẢN
LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
Của M. L. HOUILLIER
Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam
Đang lo sưu tầm báo-quán
Giá mỗi quyển..... 0 $ 30
Tiền cước mỗi quyển... 0 . 12
Ai ở xa, xin biết thư rồi cho ông Bôi-xoăn-Thăng
61-63 Rue du Coton, Hanoi.

Không có cuộc thi chi cả đâu. — Bản-quán tiếp được nhiều thư hỏi về thể-lệ cuộc thi của đôi, vậy xin trả lời để các ngài biết rằng : Cô Ngô-thị-Quyên nhờ bản-quán đem cái giải thi thơ trước treo luôn cái giải câu đối, mà từ bấy đến nay bản-quán vẫn chưa bá-cáo rõ-ràng cái thể lệ thế nào là ý bản-quán muốn nhận lấy, mà sẽ trả lời cô Ngô-thị-Quyên rằng bản quán không muốn nhận lấy công việc treo giải ấy nữa, vì treo giải ở trên tờ báo, để cầu lấy câu-đối thật hay, có thể khác được thì thiết tưởng các nhà văn-sĩ, ít ngài chịu có sức mà nhả ngọc phun châu, nghiệm ngay như cuộc thi thơ vừa rồi thì đủ biết. Vậy nếu cô Ngô-thị-Quyên muốn cầu một đôi câu-đối thật hay, thiết tưởng cô nên tìm các nhà văn-sĩ nào có danh-tiếng mà xin riêng, chứ bản-quán không muốn nhận treo một giải thưởng mà lại vị-tất đã được câu nào đáng khẩu. Còn như một chục bạc và hai cái khăn thêu ấy, giả sử có có muốn treo giải, để khuyến-khích nghề quốc-văn, thì nên đổi vị chọn một đề-mục khác. Hay là có để cho bản-quán được tùy tiện chọn đề-mục, thì bản-quán sẽ vì cô chọn một đề mục nào êm ái, thuận về phương-diện văn-chương, không quan-hệ đến việc thờ-phụng, việc kỵ-niệm, v. v. thì chẳng những rộng ý cho các nhà làm văn, mà các báo-quán cũng đỡ lời cô-động vậy.

Mấy phim ảnh hay. — Rạp chiếu bóng *Cinéma Palace* có báo cho bản-quán biết rằng rạp ấy có chọn một số phim để chiếu trong mùa hạ nầy.

Trong các phim ấy, nay xin kể một cái đề mục là « *Reine Lamière* » là một phim ảnh về chuyện phiêu-lưu kỳ-ngộ có mười hai hồi, của M. Henri Caîu soạn. Cái phim nầy mới rồi chiếu ở bên Pháp, được thiên-hạ rất lấy làm hoan nghênh, thực không phụ với lời các báo-chương chuyên về các cuộc chiếu ảnh bình-phẩm phim ảnh ấy có phê rằng : « Thực là một phim ưu hạng ».

Chuyện ở phim nầy không giống như các phim kể các chuyện phiêu-lưu xưa nay thường là những chuyện bày ra để lấy vui, mà các chuyện thường quay đảo kỳ quặc, nào là cướp ngựa, nào là đuổi nhau bết nửa nầy sang nửa nọ, bết đồng nọ sang đồng kia, bao giờ cũng chỉ có một lối ấy,thiên-hạ xem mãi thành chán.

Cái phim của M Henri Caîu soạn đây là một lẩn kịch tối tân xảy ra ở trong trường doan-nghiệp và trong trường khoa-học. Chuyện thuật lại một cách thật gọn gàng, mà các việc xếp đặt rất là cẩu thận, việc nọ việc kia thứa tiếp lẩn nhau một cách rất tự nhiên.

Xem như vậy đủ biết phim nầy là một phim hay lắm, người bản xứ chắc là cũng thích xem.

Phim nầy nguyên *Rạp Palace* thứa đã lâu, mãi nay mới tiếp được. Ngoài phim nầy, rạp còn tiếp được nhiều phim nữa, như là :

Pour Don Cadus, César Borgier, Cœur Magnifique, La Vérité, Pour l'humanité, Le Méchant homme, La Mort du soleil..

Những phim nghe cái tên cũng đã hay rồi, chiếu lên thì hay đến đâu, vậy bà con nên nhớ mà đi xem,

Trường thuốc. — Các học sinh trường thuốc bào chế đã bắt đầu thi lấy bằng tốt nghiệp từ hôm 15 Juin.

Những sinh viên có tên sau nầy được trúng tuyển, đứng heo thứ tự A B,C...

MM. Nguyễn-văn-Hệ, Nguyễn-đình-Hoan, Nguyễn-văn-Nhu, Trần-văn-Phiên, Nguyễn-v-Thuyết, Hoàng-by Tuấn.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-lãm rằng, phàm những số tiền quá hai hào (0 $ 20) trở lên, thì xin gửi bằng tiền-phiếu (mandats-postes) ; chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền ít hơn hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giấy thư (timbres-postes), là thứ có 10 (0$05) trở xuống ; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres proportionnels hay là timbres de dimension.

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : Nguyễn-Hải

— Không, thưa ngài. Và nếu ngài cho phép thì họ sẽ vẫn giáp bai thăng vàng cho tôi.

Ngài nói phải.

Toán quân tuy đang ngủ, nhưng mới nghe thấy tiếng chân hai người đi trên đống cỏ rậm rì gai góc ngoài cửa thì tỉnh dậy ngay. *Môn-cơ* nói lời hiệu, rồi đi thẳng vào trong nhà tu, tên cầm đèn vẫn đi trước. *Môn-cơ* đi sau rốt, xem xét từng dáng điệu của *A lố*. con dao nhọn cầm làm làm tuồng tay áo, chỉ chực thấy nhà qui-phái hơi có dáng gì khả nghi thì đâm luôn ngay cho một nhát vào sườn. Nhưng *A-lố* cứ mạnh bước mà đi qua những phòng và những sân. Trong lâu đài ấy không còn một cái cửa nào nguyên nữa. Những cửa ra vào đã bị thiên hầy, một vài cái còn thấy trơ thân ngay chỗ đó, lửa ở đó đã tự nhiên mà tắt đi, hễ là không cháy được nữa những khuôn cửa gỗ sồi ghép mộng đóng đanh sắt lầy. Còn những cửa sổ thì bao nhiêu kính đều vỡ cả rồi, nhưng giống chim đêm thấy ánh sáng đèn thì sợ hãi chui qua lỗ hổng mà bay ra hết. Cũng một lúc đó, có lẩm con gió rất lớn cứ gần lặng mà bay quanh hai người, ngọn lửa chiếu ánh sáng lên trên trần đá cao nhất trông rõ ràng những bóng rơi đó lượn đi lượn lại. Những người hay luận nhẽ thấy vậy thì yên được dạ. *Môn-cơ* kết luận rằng không có ai trong nhà tu, vì những giống vật nọ còn ở đó, thấy có minh đèn mới sợ hãi mà bay đi. Khi đã vạch lau sậy chẩn ngang lối đi như những quân canh giữ nơi tỉnh mịch ấy *A-lố* vào đến những hầm ở phía đuôi phòng lớn, nhưng lối đi chỗ ấy lại là lối vào nhà thờ. Đến đó thì *A-lố* đứng lại mà rằng :

— Bẩm quan nguyên-súy, chúng ta đã đến nơi đây.

— Vậy ra chính gạch lát chỗ ấy đây ?

— Phải.

— Tôi cũng trông ra cái vòng sắt, nhưng vòng sắt lại phẳng như mặt đá

— Phải có cái gì để bẩy lên.

— Cái đó không khó gì.

A-lố và *Môn-cơ* nhìn quanh mình thì thấy một cái cây nhỏ, bề ngang thân cây chừng ba tấc tự nhiên mọc ở một góc tường, nhành cây che lấp cả một cái cửa sổ. *Môn-cơ* hỏi tên thuyền-chài rằng :

— Mi có dao chăng :

— Bẩm ngài có.

— Vậy thì mi chặt cái cây nầy đi.

Tên thuyền chài vâng lệnh chặt đến mề cả dao. Khi đã họ được cái cây ấy xuống rồi, phát hết các cành để là một cái đòn mà bẩy đá. thì ba người cùng chui xuống dưới hầm. *Môn-cơ* chỉ vào một xó hầm mà nói với tên thuyền chài rằng :

— Mi đứng lại đó. Ta cần phải đào thuốc đạn dưới đất lên, nếu mi cầm đèn đứng gần thì có lẽ nguy hiểm.

Người nọ ra ý sợ hãi lời lại, đứng yên ở chỗ *Môn-cơ* vừa chỉ cho. Còn *Môn-cơ* và *A-lố* thì đi quanh một cái cột, dưới chân cột, ánh sáng mặt trăng rọi qua một cái lỗ thông hơi, chiếu ngay vào hòn đá *La-phe* tự xa đến đó mà tìm. Bà-tước chỉ mấy hàng chữ La-tinh cho *Môn-cơ* rằng :

— Bẩm quan nguyên-súy, ta đã đến đây.

Môn-cơ rằng :

— Phải thật.

A-lố cầm lấy cái đòn. *Môn-cơ* nói rằng :

— Ngài có muốn tôi giúp ngài chẳng ?

— Đa tạ tướng-công, tôi không muốn tướng công nhúng tay vào một việc mà nếu sau này tướng-công thấy có sự gì bởi đó mà ra thì hẳn tướng-công không muốn nhận trách nhiệm.

Môn-cơ ngửng đầu lên mà bỏi rằng :

— Ngài nói vậy là ý làm sao, thưa ngài ?

— Tôi muốn nói ... Nhưng người kia . . .

Môn-cơ nói :

— Tôi biết ngài sợ gì rồi . . .

Rồi nói với tên thuyền chài :

— Mi hãy trèo cái thang ta vừa xuống mà lên, và giữ đừng để cho ai xuống làm bận chúng ta.

Tên thuyền chài tiến lên một bước để vâng lệnh. *Môn-cơ* lại nói :

— Để ngọn đèn của mi lại đó. Vì nó có thể làm cho ở ngoài biết có mi ở trong nầy mà không khéo mi bị sáng hầm vào thì khốn.

Tên thuyền chài dường như cho lời khuyên ấy làm phải, để ngọn đèn xuống đất, trèo lên bực thang mà đi mất. *Môn-cơ* lại cầm lấy cây đèn, xách đến để dưới chân cột. *Môn-cơ* rằng :

Ô ! Vậy ra thật có tiền giấu dưới cái mồ nầy ?

— Phải, bẩm tướng công. Trong năm phát, ngài không còn ngờ nữa.

A-lố liền đẹp một cái mạnh xuống đống đất trắng, tức thì có một cái khe nứt ra, có thể luồn mũi đòn vào mà nay lên được. *A-lố* mới ghé mũi đòn vào trong khe ấy, chẳng bao lâu tảng măng một bật lên coi như những viên gạch lát tròn tròn. Bẩy giờ *La-phe* bá-tước mới từng viên đá một mà gạt ra bên, hai bàn tay đẹp của bá-tước có tưởng chừng như không thể làm nổi được những việc nặng nề như vậy. Bá tước nói :

— Bẩm tướng-công, đây là cái quan tài xây giả để jhơe chuyện với tướng công.

Môn-cơ nói :

— Phải, nhưng tôi chưa trông thấy những thăng rượu.

A-lố nhìn quanh mình mà rằng :

— Nếu tôi có một con dao nhọn thì ngài sẽ trông thấy ngay, thưa ngài ; tiếc thay, tôi lại bỏ quên con dao của tôi trong dinh ngài mất.

Môn-cơ nói :

— Tôi có thể cho ngài mượn tạm con dao của tôi được, nhưng tôi coi mũi dao của tôi mỏng mảo không thể làm nổi được việc của ngài.

A-lố nhìn quanh mình, dường như tìm xem có vật gì thay được dao chăng. *Môn-cơ* không nhẳng mắt một đăng điệu nào, một cái nhìn nào của *A-lố* cả. *Môn-cơ* nói :

— Sao ngài chẳng bỏ mượn con dao của tên thuyền-chài ? Khi nầy nó có mang một con dao.

A-lố nói :

— Á, phải, vì khi nầy nó đã dùng mà đẫn cái cây nầy.

A-lố nói vậy, rồi đi thẳng đến dưới bậc thang, gọi tên thuyền chài mà rằng :

— Ta cần dùng đến con dao của anh, anh làm ơn nêm xuống đây cho ta mượn.

Tiếng con dao rơi xoảng xuống bậc thang. *Môn-cơ* rằng :

— Ngài nhặt lấy tôi coi đó thì dao ấy là một vật rất chắc chắn, một tay công cáp có thể làm nên được việc. *A-lố* dường như chỉ cho những lời nói của *Môn-cơ* có một ý nghĩa tự nhiên và lẽ thường thôi ; khi *A-lố* quay về gần *Môn-cơ* chẳng không chú ý đến, hay là làm ra bộ không chú ý đến rằng *Môn-cơ* đứng lui ra, tay trái rờ vào sàng lọc, tay phải thì để cầm con dao lăm lăm, *A-lố* lại bắt đầu làm việc, quay lưng lại chỗ *Môn-cơ*, thật là phó mặc cuộc đời mình cho *Môn-cơ* vậy...

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ VỎ KẾN

BẢO HÀNH 5 NĂM

Máy chạy tốt nhất hạng

Có cả đồng đeo tay bằng giá rất đẹp

Ngại mở xem máy, viết ngay, 20 xem giờ sẽ gửi đến.

Giá . . . . . 5$75

Bán ở hiệu:

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Pho Pas. Bert. — HANOI

SOP

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có đoạn cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác vì nhớ mà lầm ra không đúng được, hai việc thất thiệt bản-hiệu. Vậy nói có mấy lời kính tình các quí khách để cho và xin các ngài từ rau đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-dô ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54 Rue Paul Bert, Hanoi.

PHẢI ĐAU

Mấy hồi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quan ra đã chữa trước khỏi; phải đờm-suyễn, hoặc đã không chữa chạy nên có mắc bệnh nguy-hiểm phải đau khi quan đã kinh-niên, thì phải đau ở phổi, mấy bệnh này người ph những lúc nay tới khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhiều lên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau mấy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế mà các người có hiểu không? Song có khác nào không cho đi thì thôi, chớ tôi cũng nói, giống Nam Việt liền diệt mất, vì người có bệnh ấy thì sinh ra những con cái yếu ớt, gầy mòn hết. Bởi người Nam Việt, con đã người, không muốn giống Nam Việt lần mình đi nữa thì người là nên giữ-gìn Nam Việt lần đi đi, tức là phải bệnh đi cho được.

Vậy xin với lần nào bệnh-hoa anh MONTÈS số 54 Rue Paul Bert Hanoi mà kết mua, mua lọ BRONCHOSERUM giá 1$ 1 lọ. Song và có cả trước khi ăn cơm, cứ uống một vài ngày uống một lọ, thì ấy khỏi mau và vĩnh viễn.

BRONCHOSERUM
1 Một lọ . . . . . 1$00
Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Gà một con . . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. 12f.00

Bộ từ 1$90 đến 2$90 (tuỳ theo giá bạc khe Nhà-xanh lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . . 1$80

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. 4f.45

Bộ 0$70 đến 0$80

Bán lọ. 24f.50

Bộ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ 11f.50

Bộ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE EYLA

Thuốc (máu-bổ) bổ huyết

Một lọ 11f.50

Bộ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cảm, về mùa này thường hay bọn người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 2 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu về số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 5 giờ đồng-hồ nếu một viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rất nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì chỉ trong 5 giờ là khỏi.

Bác-sĩ MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Tiền đồng mới. — Đến ngày 7 Juillet sau Cơ khí công-ti ở Haiphong sẽ gửi lên tỏa Đốc-lý Hanoi mấy hòm tiền đồng mới nữa tất cả là 1 triệu, 61 vạn 5 nghìn đồng. Chiều hôm ấy về sáng hôm sau, tỏa Đốc-lý lại đổi cho công chúng như mọi kỳ.

Hội Nhân-bác. — Ngày hôm qua, hồi ba giờ chiều, hội Nhân-bác đã phát phần thưởng cho học sinh tại nhà trường của hội ở ngõ hàng Chuối.

Các thân-hào thành phố, các phụ mẫu học sinh, các quan viên hàng-hội đến dự lễ đông lắm.

Hội có đón phường nhạc đến thổi nhiều khúc rất là êm-ái vui-vẻ.

Trước nhất ông hội-trưởng Nguyễn-Tảo có đọc một bài diễn văn thuật công việc của hội. Đoạn đến ông Phạm-văn-Tươi là đốc học nhà trường có đọc một bài khuyến bảo học-sinh. Hai bài diễn văn nhiều lẫn cổ-lọa vỗ tay khen. Sau thì xướng danh phát phần thưởng cho học-sinh. Phần thưởng năm nay sách vở nhiều hơn mọi năm.

Lời cảm ơn. — Chúng tôi xin có lời cảm tạ các cụ, các ông, các bà đã lấy lòng thân-ái mà gửi giấy chia buồn, cho đồ phúng viếng và đi đưa đám phụ-quản, thân-phu, nhạc-phu, lệnh-cữu, tổ-phụ chúng tôi là:

Ông **NGUYỄN-VĂN-KHUÊ**

Thương hạng phán-sự nhà trí vụ ngạch Học-đồ tại sở Pháo-thủ.
Hưởng thọ 67 tuổi.

ngày 21 Juin vừa rồi. Trong khi tang gia bối rối, có điều gì sơ suất xin các ngài hỏ qua đi cho.

Vi-vong-nhân: Mme Vve Nguyễn-văn-Khuê.
Cô - tử : M. Ng.-phạm-Hiếu
Tế - tử : MM Tuấn, Hoàn, Cát
đông gia quyến đồng bái tạ.

Thi thư-ký ngạch công-chính. — Tòa công-chính đang soạn một bản dự-định đặt một kỳ thi tuyển người vào ngạch công-chính làm thư-ký và hội họa (kỳ vẽ).

Chương trình thi chưa, sẽ có một bài làm tả, một bài viết, tính đố. Vào ngạch thư-ký thì phải soạn một cái tờ đại khái như là đơn xin nghỉ, xin về hưu, đơn khiếu nại, văn văn và phải thi chữ viết tắt và thi đánh máy. Vào ngạch hội họa thì phải thi vẽ.

Những người có bằng thành-chung thì tác thi sẽ được thêm 10 điểm và bằng tiểu học cao đẳng tây (Brevet d'Enseignement primaire supérieur) thì được thêm 7 điểm.

Tòa án Trừng-trị. Sáng hôm nay, Tòa án Trừng-trị xử những việc sau này:

Tiêu liền của công-ty. — Tên Wong Chó làm mại bản tác thầy cho công ty Bạch-thái-Bưởi, dụng cách tri trá lấy tiền cước chở hàng hóa bỏ túi tiêu việc riêng, phải phạt 4 tháng tù và 25 quan.

Việc đánh đổ xe ô-tô. — Nguyên một hôm vào độ năm ngoái, tên Ng. kim-Lục là tài xế và tên Ng-v-Sự là tài xế phụ cầm máy ô-tô từ Hanoi lên Sơn tây. Đi được một quãng tên Ng-kim-Lục giao máy cho tên Ng-v-Sự cầm còn mình thì lấy thuốc lá ra vừa hút vừa ngắm phong cảnh. Đến chỗ ở cầu giấy vì có hai con bò đứng ở đường nên Sự mới tắp sự thấy thế luống cuống lên, cầm tránh thế nào đánh đổ cả xe xuống ruộng. Những hành khách ngồi trên xe đều ngã cả, song không việc gì. chỉ có M. Delevan là chủ đồn điền ở tỉnh Sơn-tây bị thương và mất cả tiền bạc đem theo, và lại M. Delevan có giấy quan thầy thuốc cho nói rằng từ khi xảy ra việc ấy kém sức khỏe đi mất nhiều như thế công việc không trông nom được làm cho nhiều đường thiệt hại. Tòa phạt vắng mặt tên Ng-văn-Sự và tên Ng-kim-Lục mỗi tên 2 tháng tù và bắt phải bồi 907 đồng M. Deleveau mà công ty vận tải ô-tô phải chịu trách nhiệm liền bồi thường ấy.

Tăng tiền nhà cho thuê. — M. Trịnh-xuân-Nghĩa bị thưa về việc tăng tiền nhà cho thuê. Nguyên cái nhà ấy trước cho thuê mỗi tháng có 25 đồng, sau tăng lên 40 đồng rồi lại tăng lên 45 đồng. M. Nghĩa khai rằng cái nhà ấy của người sau ở Hòng công mới giao cho trông nom được ít lâu nên ấy vì có chữa lại nên có tăng 40 đồng lên 45 đồng, còn sự tăng trước thì không biết. Tòa hoãn việc này để nghị án.

Đánh người thành tật. — Việc tên Phạm-văn-Bát và Phạm-thị-Tòng can về việc đánh người bị thương số giao cho Tòa án Đại-hình xét đoán, vì có giấy quan thầy thuốc nói rằng người bị đánh ấy thành tật suốt đời.

Đấy tớ bất lương. — Tên Nguyễn-công-Cửu ăn cắp của chủ là M. Đỗ-văn-Đắc thư ký sở Toán-quyền một cái đồng hồ vô quít và một cái khăn trầu đưa cho em là tên Nguyễn-công Tảo đem giấu đi một nơi. Nay vì M. Đắc xin thu, nên Tòa phạt tên Cửu 5 tháng tù án treo và tên Tảo 2 tháng tù án treo

Cướp đường. Nguyên một đêm vào hồi 2 giờ hai người đàn bà bán thịt lên là Thị Hai và Thị Thìn cùng với một đứa bé 15 tuổi đi xuống lò lợn để lấy thịt về bán, đi đến sau nhà bát thì có hai đứa cầm dao chạy ra, nắm cả ba người lại và dọa sẽ kêu thì đâm chết. Hai tên còn đỡ lấy 2p. 70 của đứa bé và lột khăn áo của hai người đàn bà chia nhau rồi tẩu tán. May nhờ có đánh xáng đi điện nên cả ba người nhận được mặt tên Trần-văn Ôi cách mấy hôm về trước hai người đàn bà ấy cũng đã phải một tên học lộ ở chỗ lò đúc, song không nhận được mặt đứa còn đỏ. Song hôi tên Ôi thì chối không nhận lẽ gì cả. Tòa hoãn đến kỳ sau để hỏi chứng.

Tiền cước xe-hỏa cho những nhà đông người. Công-ty xe-hỏa Vân-nam vừa đệ trình qua Toàn quyền một cái số tiền cước xe-lửa giảm giá cho những người Pháp ở đây nhà nào đông người, cũng y như là đường xe lửa nước-nhà-vậy.

Tiền tử tuất. — Nay cấp cho Mme Trần-thị-Cai là vợ góa M. Trần-Dinh tùng thất phẩm thừa phái huyện Từ-kỳ (Hải-dương), mất ngày 30 Mai 1922 một số tiền là 7p 50 để làm ma.

Người coi kho của sở xe hỏa Saigon bị giết chết. Quan canah sự sở xe lửa Nam-kỳ vừa điện trình phủ Toàn-quyền rằng đêm 24 Juin vừa rồi, người Annam coi kho của sở Hỏa xa Saigon bị kẻ cướp giết chết. Bọn cướp lấy pha cửa mà vào kho, cai tù sắt của người quản lý bị knông di mất, song những đồ qui trong nhà thì công nó không dụng đến. Quan sở tại hiện đang tra xét.

Chết tại Đề-lao. — Tên Ngô-quang-Hanh bị Hội-đồng đề-hình ở Lạng-sơn kết án xử từ ngày 12 Mai 1922 thì nay chết tại Đề-lao Hanoi.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Việc người linh tập chết ở sông Tam-bạc. — Trong một số báo trước, bản-quán đã nói rằng có một người linh tập chết đuối ở sông Tam-bạc, về phía trên cầu xe-hỏa. Nay sở Cảnh-sát đã xét ra là vì việc đánh nhau mà sinh ra thế. Số là có một tên phải lòng một á nào đó, mấy chú linh vì ghen xuống mà thành ra đánh nhau kịch liệt. Bọn nhân-tình á kia đông hơn lấy đòn gánh đánh bọn linh chạy lạc-lõng, một chú bị xuống thuyền định sang Tam bạc, rồi bơi xuống sông mất. Hiện quan đi thẩm đang xét việc ấy về mấy tên đánh nhau với bọn linh tập thì đã bắt được ba tên tông giam rồi.

BẮC NINH

Khuyến-học hội. — Hội Khuyến-học tỉnh Bắc-ninh có lời bẻ cáo để các học - sinh và các người tỉnh nguyện ứng thi kỳ thi lấy bằng thư ký trong các xã cải trong thuộc về hạt tỉnh Bắc-ninh biết rằng. Bằng-hội mới tiếp được tờ của quan Công-sứ Bắc-ninh định rằng đến mồng một tháng tám Tây này thì mở khoa thi ấy tại bản hội sở, mà những người nào muốn ứng thi, trước hết phải lĩ tập tại bản hội một ngày trước hôm 18 Juillet thì sẽ có định nhật hôm 18 Juillet thì sẽ có một kỳ khảo thí (examen de sortie) hễ ai trúng tuyển thì mới được dự thi hôm 1er Août.

Hiện nay hội-đồng thi đã có nghị định cất cử các khảo quan rồi, bản hội trông nên tuyển bẻ các mẫu đầu bài thi ra đây để các thí sinh biết mà luyện tập:

A. Bài làm:

I — Một tờ biên-bản về hội-đồng cải-lương hương hội.

II — Một bài tính đố và hai phép tính.

III — Kẻ phác một quyển sổ (mẫu sổ cải-lương)

B. Bài vấn đáp:

1° Dân luật, 2° dự toán, 3° phép cai trị bản xứ, 4° vệ-sinh, 5° địa-dư, 6° phép tính và phép đo lường.

Khuyến-học hội lại cáo

PHÚ-LÝ

Chẹt xe hỏa. Chuyến xe 10 giờ 21 hôm 24 Juin, vừa về đến đấc ghi, thì chợt phải một người đàn bà lên là thị Phó-Bế, 50 tuổi, quán làng Bách-tinh, tỉnh Nam-định, toạc phải một bên đầu, và rứt mất cả mười ngón chân, sở Cảm khám xong đã khiêng vào Nhà-thương bước thuốc.

VIỆC KINH-BÔ

Thời tiết và mùa-màng — Vụ lúa tháng 8 này, cấy đã gần xong nhưng khi trời nồng nực, nhiệt độ lên đến 38, nắng nói quá có thể làm cho bao nhiêu lúa mạ khô khan, thời mùa tháng 8 này chắc lắm là phải mất, ấy cũng một điều rất nên lo cho nông vụ kỳ tháng 8 này lắm vậy.

Bị xe đâng mà mất trí. — Cách vài hôm nay hai người đàn bà ăn mặc rất tử tế, nghe đâu hai người ấy là con gái và con dâu một nhà qui tộc kia ở vào lối đường Đồng khánh, trong khi hai người ấy đang đi lối đường ấy bỗng có một người đàn ông đi cái xe đạp, đâm sầm vào, và phải một người ngã lăn xuống rồi hai bánh xe đăng vào giữa bụng ngang qua ngực cho đến vai. Khi cái xe chạy ngang qua khỏi người đàn bà phải ngã xuống nằm ngay một bỏi, còn người đàn ông nhảy xuống xe đến lại mà chịu tội thời người đàn bà ấy nào đó mà đứng dậy được thấy người đàn ông lại lực chịu tội cũng lượng tình mà thôi cho, song cũng nhau về đến nhà, bỗng nhiên ngã xuống mà mất trí, rồi bao nhiêu ngôn ngữ cử chỉ đều thất thố như là một người điên cuồng vậy, cả nhà hoảng hốt tìm phương cứu tỉ đã hai ngày mà không hơi, sau có người báo rằng trái tim người đàn bà ấy đã lìa thường, nên phải chỉ vào nhà thương điều trị, thời nay đã hồi.

Lễ cúng ốm-bôn. — Ngày 23 tháng 5 tức là ngày Kinh-đô thất thủ năm xưa, ngày lễ ở các trong thành ngoài phố, các chợ, các chùa, am, cũng các nơi thờ ôm-bôn, nơi nào cũng có bày lễ phẩm cúng cấp và tụng niệm cầu tà linh đinh, những người xa đâu chưa biết ngỏ rằng một ngày lễ kỷ-niệm gì lớn.

Voi dự đã về đến Huế — Chiều hôm 21 Juin con voi mới dự được ở làng Cẩu hai đã đem về đến Huế, đội Kinh-tượng đem theo 3 con voi đề kèm lấy con voi ấy, chân trước và chân sau nó thời cột vào một con voi đi trước để dẫn nó, trên lưng nó một người nài, trước một và sau hai người nài nữa cầm đó sắt và roi mây đi theo gữ nó, đem dạo quanh khắp cả các lối đường trong thành, ngoài phố, rồi lại lội qua sông Hương giang, mà về nơi tàn tượng, người ta đi xem rất là đông. Con voi tuy đã dự được đi giữa chốn thành phố là nơi đông đảo rộn ràng, nhưng xem bộ dạng cũng hãy còn dương cơ tánh lung lắng lắm.

Học-trò đánh linh tập. — Chiều hôm 20 Juin là khi bọn trẻ học sanh đứng tại trước trường Quốc-học đề chờ khi tro bảng sau khi kỳ bạch Sơ học đã xong. Tại cửa trường ấy có những người linh tập đứng canh gác vì lúa bấy giờ học-trò chưa được phép vào trong trường, cho nên lẫn người nông xem được thấy bảng treo, mới leo lên trên thành để dòm vào trong. Một người linh tập gác ở đó trông thấy cậu học-trò kia leo tường, bèn lấy roi mà đánh vào lưng ba roi rõ đau, cậu học trò biết lối liền nhảy xuống, còn người linh tập thời xem ra bộ đắc ý rằng mình đã được thị hùng ở trước đám đông. Làm như thế nghe cũng quá đáng vì một lời nói cũng đã khiến người ta phải tuân phép, hà tất phải đánh đập đối đãi với một người học sanh như là một con thú gì, vì lẽ ấy mà những cậu học-sinh khác lấy làm hiệp hiềm, đồng thanh gọi người linh tập mà sỉ nhục. Lại có những cậu học-trò khác thấy việc bất bình bèn lượm sạn đá mà ném người linh tập đã làm sự lỗi kia, một hồi thời có người linh tập khác bắt được một người học-trò ném đá thời tên linh kia liền nhảy ra thét nạt và hành hung! Bọn học-trò nọ thấy thế liền đến đánh bênh vực, hai bên đánh nhau thế nào chẳng rõ, mà làm cho người học trò bị bắt đã phải tung lên trên không rồi ném xuống đất, phải nằm dài không thể dậy được. Lúc bấy giờ bọn học-trò giận quá liền xông tới đánh hai anh linh kia rất dữ dội, làm huyên náo thấu đến tai các quan chấm trường; một hồi thời có quan đốc ra xem xét việc của hai bên rồi xử hòa cả. Đến hôm nay các cậu học-trò chưa hết giận lại còn bảy ra một sự hành hung ấn đã với các bác khố, xanh một lượt nữa. Bởi vậy một người học-trò đã bị bắt vào sở Cảnh-sát.

Thường thấy những nơi đám đông những ngọn roi xu của các bọn linh cảnh-sát hoặc là linh tập cứ ỷ mình có quyền đàn-áp thời vụt ngọn roi như là mưa sa, đã người tử tế, hoặc con gọi đàn bà đến bị cái nhục hình thật là ghê gớm và đáng nên bênh vực. Cái thói đánh đập ấy thật là giã man thay, ai lại có đãi loài người như loài thú vật phải dùng đến roi mới có thể răn đe được; thế thời hãi xem các xứ văn-minh có cái thói đó dang ấy không? Than ôi có lẽ vì ta có câu học-người lắng; « Thiên-lôi chỉ đán đánh để » mà các chú linh cay đó mà làm càn chăng, hay là vì lệnh từ mà nại nhiều, mà những đứa vô người cậy đó mà thi hàng ỷ thế.

Ước ao rằng quan trên thấu được việc này ra lệnh cấm tuyệt chớ cho những kẻ mặc roi ở nơi đám đông, thời mới là khỏi được một cái thói giã man mà người đều lấy làm khó chịu, lại thư được lắm khi vì đánh lộn ức hiếp quá nỗi, những người bị đánh tuông chạy, té ngã, những kẻ đau bà con nát vì đó mà phải quê tay gẫy chân là lắm lúc ngã xuống sông xuống rãnh. Thật là bại lắm thay!

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Tỉnh khứ-lưu. — Chuyến xe-hỏa trưa ngày 20 Juin, ông Sửu-Du là quan thầy thuốc tại nhà thương Thanh-hoa đã lên đường vào Huế là nơi ông mới được ngạch-định đổi về tòng sự.

Ông Sửu-Du là con quan Tổng-đốc tỉnh Thanh-hóa bây giờ, ông bỏ ra làm việc tại nhà-thương đây được vài năm, những người quen biết ông, ai cũng mến tiếc ông, nên khi ông lên đường, người ra tiễn chân đông đứng chật cả một nhà ga, có cả bà quan lớn tỉnh, các quan huyện, các viên tòng sự các tòa các sở cũng các viên chức làm việc tại nhà-thương, tại biết bao nhiêu các bà các cô ra tiễn chân bà Sửu-Du, vì bà là đốc học trường Nữ-học-sinh bản tỉnh, nguyên bà là đứng đầu tất phiệt danh giá ức là họ Ng.-khoa, trong nữ-giới Trung-kỳ, thì bà đã đỗ Thanh-chang trước hết, nên trong các báo đã mấy lần kể cái đặc biệt của bà. Trong khi bà cai quản trường Nữ-học ở đây, bà đã dạy cho nhiều có nữ học-sinh học thành ra. Cái tình luyến ái của nhân dân trong hàng tỉnh đối với ông bà Sửu-Du thật là nồng nàn vậy.

TOURANE

Thi bằng Sơ-đẳng Pháp-Việt. — Năng ngày 17 Juin thi bằng Sơ-đẳng tại trường Pháp-Việt.

Ông Aucour, giáo học hượng hạng ở Quốc-học Huế làm chánh chủ khảo.

Bà Guirand, đốc giáo trường con Tây ở Tourane, ông Colas, quan cai trị, phó đốc-lý ở Tourane, làm phó chủ-khảo.

Ông Lê-nguyên-Lương, đốc giáo trường Pháp-Việt Faifoo; ông Lâm-quang-Thọ, đốc giáo trường Pháp-Việt Nha-trang và ông Nguyễn Đôn, giáo học trường Quốc-học Huế, làm giám khảo.

Số học-trò ứng thi là 73 (6 cô và 67 cậu).

(Xem trang thứ ba).

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường tại đệ nhất đồng Bắc-đều bội-tinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại Bệnh viện Tunis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Saïd ái cập: Huế

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt nó cần trở bệnh lớn, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại **ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.**

KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẢN NHIÊN 榮

Tối thứ hai:

TỪ - THỨC NHẬP

THIÊN - THAI

Sự tích ông Từ-Thức gặp tiên

Tối thứ ba:

HOÀNG - LONG ỨNG MỘNG

Sự tích nhiều đoạn kỳ khôi, nhân duyên lắm đường rắc rối. Lắm đoạn than vãn nỗi năng, nhiều chỗ khôi-hài nực cười.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 21 đến thứ bảy 27 Juin 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật nhớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy nhớp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

ĐỆ TỨ THẬP NHỊ KHÓA THÊ-THAO ĐẠI-HỘI

Nghỉ

CỤ GÔ-RI-Ô

Bi-kịch-lịch trích theo tiểu thuyết của H. de Balzac tiên-sinh

HỒI THỨ XV và V

BILLY, NHÀ CHẾ TẠO

Hài kịch

Tuần-lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh **REINE LUMIÈRE**

(Quang - Minh hoàng - hậu)

Rất hay ! rất lạ !

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhóp, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

NHÀ BÀ MŨI

Số 68 giây nói 828

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giảng rằng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bành caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Long, số 46, (Route Mandarine).

Có đủ các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa rẻ xe.

Nay cáo-bạch

Quản-lý, M. TẠ-DUY-MIÊN

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 18, Phố Mã-Vỹ | **HANOI**
Ấn-quán ở số 45, Phố Hàng Bồ |

ĐIỆN-THOẠI SỐ 467

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KÝ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, kể từ ngày 4 Mai 1922 mà đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã; chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ in ở bên Tây gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy xin các Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiếp, giấy má gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chủ-nhiệm là :

M. TRẦN-QUANG-HUY

Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

HANOI

Do Võ Phi Hùng Cung HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ refilms của Cornell

Sáng chủ nhật chấm xong kỳ thi viết thì 35 trò (3 cô, 33 cậu) được vô kỳ vấn đáp, ngày chiều hôm ấy, cho đến sáng hôm sau mới xong.

Số trúng tuyển được 33 trò (3 cô — 20 cậu). Theo thứ tự kể ra sau này:

Cậu: Lê-văn-Khánh, Đinh-loan-Niên, Đặng-Linh, Trần-bá-Hoàng, Trần-châu-Long, Thái-Diên, Trần-Diên, Phạm-đình-Trọng, cô Hồ-thị-Thục, Trần-ngọc-Liễn, Lê-thượng-Chất, Phạm-ngọc-Giao, Phạm thành-Ân, Trần đình-Thọ, Nguyễn-khoa-Diện-Chung, Trần-tấn-Hiền, cô Ngô-thị-Tăng Hồ-bá-Nhứt, Đặng-Dương, Hoàn-xuân-Trinh, Trịnh văn-Chương, Ng-v Thủy Phạm-Thâm, Trần-ngọc-Liễn, Trần-Âm, Ngô-trọng-Khoái, Huỳnh ngọc Lang, Trần-hữu-Sưng Trần-chấn-Tần, Ng hữu-Thiêm, Đỗ-Lâm, Tôn-thất Ky, Phạm-tấn-Cử.

Trong số 33 trò thì của trường Pháp-Việt 26 trò (2 cô — 24 cậu) còn 3 cô và 6 cậu nữa là học-trò các trường dẫn phụ thi.

Từ lúc có trường Pháp-Việt tại Tourane, chưa có năm nào sĩ-số trúng tuyển được đông như năm nay. Ý chừng là số học-trò trường ưng thi đã rất đặc 28, thì gần được phần ba, ấy là nhờ cách giáo-dục và lòng tận-tâm của ông giáo học Lê-quang-Ngoạn. Ông là một bậc sư-phạm hữu danh hễ đến trường nào thì lo làm hết bổn phận; chăm nom dạy dỗ con em, không nài khó nhọc, khi nào cho nó tấn hóa mới nghe, vì lẽ ấy cho nên phụ huynh các học-trò và môn-đồ đều có lòng kính mến.

Gọi là tỏ lộng biết ơn, nên tôi thừ lại, biết bao là cha mẹ học-trò đến nhà ông Ngoạn chúc mừng và cảm tạ.

Ước ao rằng ông Lê quang-Ngoạn ở lại trường nầy được ít năm nữa thì non em chúng ta được hưởng thụ cái ơn giáo dục và cái ý tác thành ấy.

K. T.

Tối hôm nọ cũng phố này nhà ông kia có hai bà, chẳng biết đâu đuôi thế nào. Nhân lúc ông đi hầu, ở nhà hai bà đánh chửi nhau rất kịch liệt; cũng may nhiều người can, không thì có bên đến phải vào nhà thương.

Tấn kịch nầy diễn lâu quá, từ bảy giờ sáng đến 8 giờ tối vẫn còn đo ẩo. Đối bên nhổi bì mệt từ kiếp nào cũng đem phô ra hết, chẳng ai kém ai.

Các bà nên nghĩ lại mua lấy danh diện cho ông là người lại mất, đừng nên bận tự làm vậy. Bây giờ bởi vấn lẫn nhau nơi đất người nầy. Thôi, chịu bỏ làm người thì hay hơn.

QUẢNG-CHÂU-LOAN

Động hay sao? — Phố Clémenceau độ nầy thật hay to tiếng, chiều hôm chủ-nhật trước một bà từng đầu phố hỏi ông chồng đi đâu về, nhời nói nặng trịch trịch mà to quá, nhiều người ngơ ngẩn không rõ chuyện gì, tưởng chừng đồng có nhập, nhưng mới rõ rằng bà có ý ghen ông chồng về sự chơi nhẩm phí tiền tài.

Khuyên bà chớ vội nóng thế, ngoài đường phố, nhỉ mục quan chiêm, có hay gì, về cửa nhà đôi bỗi to nhỏ mới là người khôn.

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Ngày 26 Juin 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . . 0 f. 65
Nhà Ngân-hàng . . . . . 0 . 65

Tàu tới tàu đi

Tàu *Commissaire Pierre Cog* ở Haiphong sẽ chạy đi Thượng-hải ngày 28 Juin

Tàu *Amiral Pontg* ở Colombo đã chạy đi Singapore ngày 16 Juin.

Tàu *André Lebon* đã chạy sang Đông-Pháp ngày 2 Juin.

Tàu *Amboise* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp ngày 16 Juin.

GRANDS MAGASINS REUNIS
HANOI

HỘI KỈ-NIỆM 14 JUILLET 1922

CÁC THỨ ĐÈN

Các thứ khinh khí kiểu, cao từ 1 thước đến 5 thước.
Các thứ đèn xếp. — Nhiều kiểu đẹp, nhiều mùi lạ.
Nến thắp đèn lồng.
Các thứ cốc thắp đèn.
Nến thắp đèn cốc.
Các thứ cờ bằng giấy.

PHÁO CÂY BÔNG

Các thứ pháo cây bông thực đẹp.
Pháo xanh đỏ, giết dây, thăng thiên, mặt trời, quay, vân vân.

2074

Sa phòng — Chất nhờn

CO BA

Dầu — Nước xức đầu

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

VÔI 石灰

Vừa trắng, vừa rẻ, vừa quánh, vừa sở, tốt nhất Trung-Bắc lường-kỳ là vôi Đông-giao; mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vừa rẻ. Xin hỏi:

NGUYỄN-CẢNH
14, Phố hàng Cát (Đông quản), Hanoi.
2188

NAM-THỊNH, Tailleur

SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais
HANOI

Bán - hiệu bán và may các thứ quần áo Annam và quần áo Tây.

Gấm, vóc, nhiễu, sa tây, satin, đạ len, hàng Saigon, hàng Bắc kỳ, không thiếu thứ gì, v. v.

Mới lại vài imperméable mùi cực đẹp, để may áo đi mưa.

2015

HỘI PHÁP-THƯƠNG VẬN TẢI

Số 7, canh trường Y-viện

CÓ BÁN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.800 $ 00

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Robillot

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hàng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua gấp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

2046

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 24

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu ROBERT-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông **ROLBE** để chữa *a-phiện*

SOLUTION R. ROLBE
1 $ 50 một chai

Thuốc nầy chữa *a-phiện* mới mau, không đau đớn, không phải ăn cơm cháo gì hết. Thuốc nầy hay lắm!

Gentes « MÉTHARSINATE »
2 $ 00 một lọ

Thuốc bổ máu, thuốc trị bệnh *ngứa* rất hay.

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn:

Các thứ thuốc nước đựng lọ, lúc đã tiêm vào ống thuốc bổ **SACCHARATE DE STRÉE**

Thuốc tiêm gân, trị bệnh *Giang-mai*.

Thuốc ho-các **SIROP PECTORAL** *độc-có*, 2 $ 00 một

Thuốc bổ *chữ người lớn đàng, dưỡng thai*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 hộp 20 viên
thuốc tiêm = 3 $ 00 một chai

Chữa các chứng lậu, *chẳng kỳ mới hay cũ*; chẳng thuốc nào *antiseptiques* có thứ thuốc *blennorrhagie* của Montès thì; *quên khổ*. Thuốc nầy có nhiều *công* và *vô* người phải bệnh lậu.

Gentes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh của bà con! Bệnh người không dám, nay có thứ thuốc nầy hay lắm! Bệnh người không dám, giá mua, bằng thuốc nầy đã mua rồi lấy lại được tiền đã mua.

BỘ BUỘC THUỐC
có bộ đồ TẠI-NGHIỆM KÍNH-ĐỌC

ĐỒ-MỔ-SẺ
Kính-hiển, đi-kính, thuốc-đinh hiệu LUMIÈRE và JOUBERT và giấy-kính, thuốc *Citrate* và thuốc *Benzoate*.

Bán chịu và bắt đau kia

Đóm cất và bầm lỗ

« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh *giang mai* lối ki mới hay vô. Bằng thuốc nầy rồi lại nên uống thuốc *bang* cho tốt nọc! Đừng thuốc hiệu rồi cũng đem phải uống thuốc nầy thì mấy chữ hiệu bán được! Thuốc nầy rất hay, rất *sạch*; rất *chắc* hay có đến ba chai đọc, hay bỏ sau cho người có hiệu.

Muốn đăng thuốc nầy trong một tháng thì nên mua một chai lớn 1 litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu rai)

Bịnh nào mòn, bần sức, yếu đuối, gầm lá ở đàng bộ người ta thường hay mắc phải, vì làm lụng quá hay lo nghĩ nhiều. Bổ làm cho bền lắm cần huyết đi mà chẳng chữa nghĩ ấy cũng lại còn yếu đi nữa. Vậy ta chớ nên bổ bậy ngày vào cần huyết. Muốn bồi bổ cho cần huyết thì không còn thuốc gì hay bằng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu mai). Thuốc nầy uống bổ vừa vừa không khỏi bịnh yếu đuối, mỏi mệt, xấu mặt, bao mòn mà khi một khắc bịnh giảm, bịnh nổi rồi, những bịnh lần lần.

Thuốc nầy làm cho chân huyết bình phục lại màu tươi và lọc cho huyết được trong trẻo. Bên bị sau khi ở cữ mà dùng thuốc nầy thì cũng tốt lắm, bổ hết cả mọi đường mạnh sức khỏe.

Các ông bác sĩ đều bảo thuốc nầy là một thứ thuốc rất tốt đã nhiều khách bổ có hàng nghìn hàng vạn người.

Ở các hàng bảo-chế lớn đều có bán cả.

2056

Nhà Bán đồ « NAM TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bán-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-lịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán

2048

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN
HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN:

Tàu BẠCH-THẠCH JADE chạy Hải phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Bongkong
Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định
Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng, Nam-định.
Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lâm.
Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng Kiến-an.
Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Bongay.
Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng, Hải-dương.

Những hàng hóa thì phải xếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành
Ai cần điều gì xin hỏi tổng-cục tại Hải phòng
Phố Bonnal số 31 — Phố Tourane số 9
TÉLÉPHONE N° 86!

2061

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.
Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON
Giá mua dùng niên 8$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người! Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà muốn thì phải có gì chắc chắn để giữ chúng tôi làm tin, như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriété) phiếu Quốc-trái, (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-Pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy má ấy mà nếu đáng khi chúng tôi giữ các giấy má ấy có phiền nào được mở tháng xổ thì cái số ấy cũng thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã có lượng rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi lại các tổng Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN,
123, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.

2025

N° 112

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Vương thiếu-phả quát to lên mà bảo rằng:

— Nào nhà ngươi còn phép gì thì đem ra đi!

Thần vũ-đạo-nhân nổi giận, gầm thét như sấm mà rằng:

— *Vương-thiếu-phả*! mày đã phá bảo-bối của ta, ngày nay ta thề không đội trời ở chung với mày vậy.

Hùng-hiệu nhân khi bất ngờ, sẽ khẩn Trâm-xà-kiếm để đánh *Thần-vũ đạo nhân*, *Thần-vũ-đạo nhân* tránh không kịp, bị *Hùng-hiệu* lấy kiếm chém một nhát, trúng vai bên tả, kêu lên một tiếng thật to, rồi vội vàng chạy vào khoang thuyền, lấy thuốc đến ra đặt.

Hùng hiệu thảo quân tiến đánh, các tướng Phiên chết hại rất nhiều, quân Phiên bỏ chạy tán loạc. *Vương-thiếu-phả* hết sức đuổi theo, sang ngày hôm sau, đã đi quá *Sa-mân-đảo* mới thu quân về trại. Lần ấy lại cướp được hai chiếc chiến-thuyền.

Lại nói chuyện quân Phiên trốn chạy thật xa, rồi đóng thành thầy-trại. *Tỉ ân vũ-đạo-nhân* rồi:

— Đêm nay, bần đạo chỉ đem 10 chiếc chiến-thuyền sang cướp trại quân *Nguyện*, rồi dùng phép đốt chiến-thuyền của bần, mới có thể quyết thắng được.

Ô tất-khải nghe nói, liền sửa soạn 10 chiếc chiến thuyền giao cho *Thần-vũ đạo-nhân*. *Thần-vũ đạo-nhân* đợi đến canh hai, mới kéo buồm tiến sang để đánh. *Vương-thiếu-phả* truyền cho quân sĩ canh-giữ rất nghiêm-mật, suốt đêm lặc nào cũng thường có thuyền đi tuần tiễu.

Bỗng thấy thám-tử về báo rằng:

— Có hơn 10 chiếc chiến-thuyền quân Phiên lẻn đến để định cướp trại, vậy chúng tôi phải về đây phòng bị.

Vương-thiếu-phả trọng thưởng cho thám-tử, rồi bảo lệnh rằng:

— Quân Phiên đánh ngày bị thua luôn mãi, cho nên bây giờ lẻn đến cướp trại, nhưng đêm hôm tối tăm, ta chớ nên giao chiến chỉ nên dàng tên bắn ra mà thôi.

Một lúc, chiến-thuyền quân Phiên đến, quân *Nguyện* bảo nhau bắn tên ra quân Phiên không thể tiến gần tới nơi được. *Thần-vũ đạo nhân* đứng ở mũi thuyền, miệng đọc thần-chú, bỗng có một ngọn bão-cầu theo gió tiến sang, đốt cháy mất mấy chiếc chiến thuyền của quân *Nguyện*.

Quân Nguyện kinh sợ mà kêu to lên rằng:

— Ta nên mau mau cắt đứt dây thuyền mà chạy trốn, kẻo lửa cháy lan cả ra bây giờ.

Vương-thiếu-phả quát to lên mà rằng:

— Không cần chi mà sợ, ta sẽ có phép làm tắt được ngọn lửa.

Vương thiếu-phả vội vàng đem cái Bình-thiên kính ra soi thì quả nhiên ngọn lửa phải tắt ngay. *Thần-vũ đạo-nhân* đang lượng chưa biết dùng kế gì cho được thì *Vương-thiếu-phả* cầm cái Phi điện-trảy đánh trúng ngay vào ngang lưng. *Thần-vũ-đạo nhân* hộc máu ra, liền chạy vào trong khoang thuyền, lấy thuốc để uống. Quân Phiên bị tên bắn chết không biết bao nhiêu mà kể, còn kẻ nào sống sót đều bỏ trốn về.

Ô-tất-khải nghe tin, giật mình kinh sợ *Thần vũ đạo-nhân* nói:

— Không ngờ *Vương thiếu-phả* lại giỏi như thế! Bao nhiêu pháp thuật của bần-đạo này đều bị lấn phá được cả, khiến cho ta ngày nay kế cùng lực tận. Nếu vậy thật là có thiên số!

Ô tất-khải thở dài mà than rằng:

— Ngày nay quân-sư đã bị trọng thương, nên hãy tìm nơi bảo-dưỡng, rồi sau sẽ thương nghị.

Thần-vũ đạo nhân bỗ thẹn không biết đường nào, bắt-đắc-dĩ liền giường yên nghỉ? Một lúc bỗng nghe tiếng trống lìm-lìm nổi sấm, thám tử vào báo rằng:

Vương-thiếu-phả chia 5 đạo quân tiến đến, vậy chúng tôi phải về đây phòng.

Ô-tất-khải lại vội-vàng cho *Thần-vũ đạo-nhân* chia quân để ra đón. Số là *Vương thiếu-phả*, *Hùng-hiệu*, *Vi-đăng-đạt*, *Kiệt-anh-nam* và *Vương-hảo* chia làm 5 đạo quân giương buồm đi trống tiến đến.

Ô-tất-khải gặp *Vương-hảo*, hai bên cùng nhau giao chiến, nhưng *Vương-hảo* sức khỏe. *Ô-tất-khải* địch sao, cho nổi. Giao chiến được hơn 30 hợp. *Ô-tất-khải* bị *Vương-hảo* chém cho một nhát trúng vai, rồi trận ngay vào trong khoang thuyền, truyền quân lui chạy.

Vương-thiếu-phả bị lệnh đuổi theo, lại cướp được 3 chiếc chiến-thuyền của quân Phiên. *Ô-tất-khải* thua liên mấy trận, bao binh lớn tướng, cả thảy chỉ còn độ hơn một vạn quân, mới nản chí ngã lòng, bỏ trốn vào đóng ở cửa bể *Su-tô-kỉ-lu*.

Vương thiếu phả lại truyền quân lập thành thầy trại, đóng cách chỗ *Su-tô khẩn* độ hai dặm. Quân *Nguyện* khiêu-chiến luôn trong 3 ngày mà quân Phiên nhất định không ra đánh.

Vương-thiếu-phả bảo các tướng rằng:

— Chỗ cửa bể này hợp hội, thuyền khó đi lại, ta nên phòng giữ cho nghiêm mật, kẻo quân Phiên lại nhân đêm đến cướp trại chăng. Vậy nay tôi thiết nghĩ ta *tướng-quân* Tả, Hữu tiên-phong và Tả Hữu đợc quan nên thay đổi nhau, đêm nào cũng đem 10 chiếc thuyền cùng 600 quân đi tuần-tiễu; mới khỏi lỗ việc.

Bốn tướng đều vâng mệnh. Lại nói chuyện quân Phiên từ khi lui vào động tại *Su-tô khẩn*, cô-giữ thế thủ, quân *Nguyện* đều đến khiêu-chiến, cũng nuốt định không ra, đã được hơn nửa tháng. Một đêm, vào khoảng quá canh ba, tướng Hữu tiên-phong là *Vi-đăng-đạt* đang cưỡi thuyền đi tuần-tiễu trên mặt bể, bỗng trông lờ-mờ, bỗng trông thấy ở phía xa-xa có một chiếc thuyền buồm tròn lừ lừ tiến đến.

Vi-đăng-đạt bọ lệnh rằng:

— Giặc Phiên quấy nhiễu tỉnh *Sơn-động* trong mấy năm nay, thiên hạ ai, là chẳng hiết, có sao đêm hôm khuya-khoắt, lại có thuyền buôn đi lại qua đây, đó chắc là chiếc thuyền do-thám của giặc, nên mau-mau bắt lấy cho ta.

Nói xong, tức khắc nổi hiện súng, đuổi theo bắt lấy.

HỒI THỨ XLII

Vi đăng đạt truyền đuổi theo bắt chiếc thuyền buôn. Chiếc thuyền buôn ấy hai bên có hơn 40 mái chèo, trông như chạy rất vậy. Bấy giờ 4 chiếc thuyền buôn kia lại, rồi quát to lên rằng:

— Chiếc thuyền nầy chắc là thuyền do-thám của quân giặc, mau-mau bắn chết đi!

Người trong thuyền đáp rằng:

— Chúng tôi là thuyền buôn, hiện có giấy thông-hành, xin người xét mà tha cho.

Nói xong, đầu bỗ mái-chèo đứng nép cả ở trong khoang thuyền, *Vi-đăng-đạt* đến tức-khắc bước lên thuyền ấy, các thủy thủ và hành-khách cộng 61 người, đều qui xuống lạy.

Vi-đăng-đạt hỏi:

— Các người là người ở đâu? chở hàng-hóa gì? đem bán nơi nào? thảy-thảy bao nhiêu và hành-khách bao nhiêu người?

(Còn nữa)

Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant: PHẠM-VĂN-LUẬN